

Kohtuasi C-157/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

28. veebruar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

27. veebruar 2024

Hageja:

GMG srl, likvideerimisel

Kostja:

Ministero della Giustizia

Põhikohtuasja ese

Kassatsioonkaebus kohtuotsuse peale, milles nähti ette, et Vabariigi Prokuratuurile telefonikõnede pealtkuulamise vahendite rentimise eest võlgnetavate summade maksmisega hilinemisest olenemata ei saa kohaldada viivist seadusandliku dekreeidi nr 231/2002 tähenduses, sest pooltevahelist (rendileandev äriühing ja Ministero della Giustizia (Itaalia justiitsministeerium)) õigussuhet ei saa kvalifitseerida äritehinguks.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel liidu õiguse, eelkõige ELL artikli 4 lõike 3, harta artikli 47 ja direktiivi 2011/7/EL artikli 1, artikli 2 punktide 1 ja 2, artikli 4 lõike 3 ning artikli 10 lõike 1 tõlgendamine.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2000/35/EÜ, mida on muudetud direktiiviga 2011/7/EL, ja eelkõige selle artiklit 1, artikli 2 lõikeid 1 ja 2 ning artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene õigusnorm või praktika, mis:

a) välistab direktiivi kohaselt „äritehinguteks“ kvalifitseerimise selliste teenuste osutamise puhul, mida telefonikõnede pealtkuulamiseks ette nähtud seadmete rendileandjad teostasid prokuratuuride tellimusel raha eest, kohaldades erakorraliste kohtukulude suhtes kehtivaid aluseid ja korda;

b) jätab selle tagajärjel direktiivis ette nähtud intressikorra kohaldamisalast välja kõnealuste teenuste osutamise, mis leidis aset rendileandjate ja prokuratuuride vahel?

2. Kas direktiivi 2000/35/EÜ, mida on muudetud direktiiviga 2011/7/EL, ja eelkõige selle artikli 10 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene õigusnorm või praktika, mis näeb ette kindlaksmääramata („hilinemiseta“) tähtaja teenuseosutajale võlgnetavate summade väljamaksmiseks, millest tuleneb võimalus, et kõnealuseid nõudeõigusi ei saa teostada tegelikult rakendatavate meetoditega ja täielikult rahuldaval viisil?

Liidu õiguse peamised viidatud sätted

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/35/EÜ hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul: viies, seitsmes ja üheksas põhjendus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/7/EL hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul: artikkel 1, artikli 2 punktid 1 ja 2, artikli 4 lõige 3 ja artikli 10 lõige 1 ning kolmas ja neljas põhjendus

Euroopa Liidu põhiõiguste harta: artikkel 47.

Riigisisese õiguse peamised viidatud sätted

9. oktoobri 2002. aasta seadusandlik dekreet nr 231 – Direktiivi 2000/35/EÜ hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul rakendamine (Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 – Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali; *GURI* nr 249, 23.10.2002) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 231/2002“), mida muudeti 9. novembri 2012. aasta seadusandliku dekreediga nr 192 – 9. oktoobri 2002. aasta seadusandliku dekree di nr 231 muudatused 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul täielikuks ülevõtmiseks 11. novembri 2011. aasta seaduse nr 180 artikli 10 lõike 1 kohaselt (decreto legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 – Modifiche al decreto

legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180) (*GURI* nr 267, 15.11.2012): artiklid 1–5

Vabariigi Presidendi 30. mai 2002. aasta dekreet nr 115 – Kohtukulude valdkonna õigus- ja haldusnormide konsolideeritud redaktsioon (Decreto del Presidente della Repubblica del 30 maggio 2002, n. 115 – Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia) (*GURI* nr 139 regulaarne lisa, 15.6.2002) (edaspidi „kohtukulude normistik“):

Artikkel 168: „1. Kohtunikuabi [...] hüvitatavate rahaliste kulutuste väljamaksmine viiakse läbi menetleva kohtuniku põhjendatud väljamaksmise määrusega. 2. Määrus edastatakse makse saajale ja pooltele, sealhulgas prokuratuurile, ning see on ajutine täitedokument [...]“

Artikkel 168-bis: «1. 1. augusti 2003. aasta seadusandliku dekreeedi nr 259 artiklis 96 sätestatud teenustega seotud kulude väljamaksmine ja nende kulude väljamaksmine, mis on vajalikud samade teenuste kasutamiseks, viiakse hilinemiseta läbi selle prokuratuuri väljamaksmise määrusega, kes taotles luba telefonikõnede pealtkuulamise toimingute ette nägemiseks või täitis selle loa. [...] 3. Väljamaksmise määrus kuulub edasikaebamisele artikli 170 alusel“ ja

Artikkel 170: „1. Kohtunikuabi kasuks tehtud väljamaksmise määruse [...] võivad edasi kaevata makse saaja ja kohtuasja pooled, kaasa arvatud prokuratuur. Edasikaebamist reguleerib 1. septembri 2011. aasta seadusandliku dekreeedi nr 150 artikkel 15“.

Asjaolude ja menetluse lühiülevaade

- 1 4. mai 2012. aasta maksekäsu kohustas Tribunale di Venezia (Veneetsia esimese astme kohus, Itaalia), esimese astme kohus, Ministero della Giustizia (Itaalia justiitsministeerium) maksma GMG srl-ile viivist sisaldavat summat seadusandliku dekreeedi nr 231/2002 artiklite 4 ja 5 tähenduses, hüvitisena telefonikõnede pealtkuulamise ja salajase jälgimise elektroonikaseadmete rentimise teenuse eest, mida kõnealune äriühing osutas mitmele Vabariigi Prokuratuurile.
- 2 Ministero della Giustizia (Itaalia justiitsministeerium) esitas edasikaebuse samale kohtule, kes tühistas oma otsusega maksekäsu ja tunnustas GMG nõuet, mis ei sisalda viivist. Ta leidis, et telefonikõnede pealtkuulamise ja salajase jälgimisega seotud teenused ei kuulu ärитеhingute hulka, mille eest makstakse seadusandliku dekreeedi nr 231/2002 kriteeriumide alusel, vaid kohtunikuabi tegevuste hulka, mille eest makstakse kohtukulude normistiku artiklis 168 ja järgnevates artiklites sätestatud kriteeriumide alusel.

- 3 Esimese astme kohtu otsus, mille peale kaebus esitati, jäeti apellatsioonimenetluses muutmata. GMG esitas apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 **Hagejaks oleva äriühingu väitel** on tema pakutavad seadmete renditeenused äritehingud direktiivi 2011/7/EL tähenduses, kuna need kujutavad endast teenuste osutamist tasu maksmise eest, ning järelkult peavad need andma alust nõuda hilinenud maksmise korral viivist.
- 5 Sellise liigitusega ei ole vastuolus asjaolu, et teenust taotleb prokuratuur. Prokuratuur kiidab telefonikõnede pealtkuulamiseks seadmete kasutamise loa andmisega tegelikult ja tõeliselt heaks teenust osutava äriühingu esitatud ettepaneku ja sõlmib sel viisil temaga lepingulise suhte, millele kohaldatakse kohustuste ja lepingute valdkonna üldnorme.
- 6 Ka juhul, kui kõnealune suhe kvalifitseeritakse vastupidi avalikuks ja makse oleks seega seadusest tuleneva kohustusena põhjendatud kui kohtukulu, peaks igal juhul tunnustama rendileandja õigust viivisele ja ta peaks saama oma nõude esitada ka kohtukulude normistikus või väljamaksmise määruises sõnaselgelt ette nähtud õiguskaitsevahenditest erinevate õiguskaitsevahenditega. Eelkõige ei näe viidatud määrus ette intressi (seadusjärgne intress või viivis) ja määruse tegemiseks ei ole ette nähtud tähtaegu.
- 7 **Justiitsministeerium väidab** aga esiteks, et eravahendite kasutamiseks loa andmise akt on riigiasutuse avaliku võimu teostamine, ja teiseks ei ole prokuratuuril pädevust riigiasutust lepinguliselt siduda. Lisaks on direktiivi 2011/7/EL, mis on kohaldatav „ostjaks olevatele riigiasutustele“, esemeks ainult äritehingud, mis on avaliku pakkumismenetluse tulemus, samas kui GMG valiti läbirääkimistega menetluses.

Põhjenduste ja eelotsusetaotluse lühiülevaade

- 8 2004. aastani ei olnud sõnaselgeid sätteid telefonikõnede pealtkuulamise kulude raamistiku loomiseks. Kohtukulude normistiku artikli 5 lõike 1 punktis *i-bis*, mis on lisatud seadusega nr 311/2004 (Legge n. 311/2004), käsitati riigieelarvest, milles need kulud etteulatuvalt kirjendati, hüvitatavate kuludena nii kulusid jälgimistegevuste eest, milleks on seaduse alusel kohustatud telefonioperaatorid, kui ka nende tegevuste toimimiseks vajalike tegevuste eest. Mõlema kululiigi puhul nägi kohtukulude normistiku artikkel 168-*bis*, mis on lisatud seadusandliku dekreediga nr 120/2018, ette, et need makstakse välja kohtumääruse alusel kohtukulude normistiku artikli 168 tähenduses.
- 9 Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kinnitab see seadusandlik valik seadusandja tahet a) käsitada ka

eraisikutelt seadmete rentimist ja asjaomaste töötajate võimalikke teenuseid kriminaalmenetlusega otseselt seotuna ja b) käsitada vastavaid kulusid kui erakorralisi kohtukulusid, seega lepinguvabaduseta nii väljamaksmise etapis kui ka edasikaebuse esitamise etapis. Kooskõlas viidatud suunitlusega saab kõnealused kulud välja maksta üksnes asja menetlev prokuratuur „viivitusega“ (artikkel 168-*bis*), põhjendatud määrusega, mis muutub kohtukulude normistiku artikli 170 kohase vastuväite puudumisel lõplikuks täitedokumentiks ning mis kujutab endast kulu maksedokumenti kohtukulude seaduse artikli 171 tähenduses.

- 10 Niisugune menetlusmudel ei näe siiski ette täpset tähtaega arvete kontrolli menetluse lõpuleviimiseks nende väljamaksmise eesmärgil, tähtaega, mis tuleks aga kindlalt määrata, arvestades kuupäeva, mil teenust osutati ja arve väljastati; see ei hüvita hilinemist seadusjärgse viivise või viivise sätestamise kaudu ega taga võlausaldajale täitedokumenti koos kohtumääruse jõustumise kinnitamisega üheksakümne päeva jooksul alates kuupäevast, mil väljamaksmise määrus tehti.
- 11 See tekitab kohtukojas, kelle menetluses on kohtuvaidlus, kahtlusi Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) seni väljakujunenud kohtupraktika kooskõlast liidu õigusega seoses võimaliku vastuoluga liidu õigusega, mis võeti üle riigisisese õigusega äritehingute puhul hilinenud maksimisega võitlemise valdkonnas ja samuti seoses vastuoluga omandiõigusega ja põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja erapooletule kohtumõistmisele (harta artiklid 17 ja 47).

Seega palutakse eelotsuses vastavat õigusraamistikku tõlgendada.

- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Euroopa Komisjon on hilinenud maksimisega võitlemise direktiivi sätete vale kohaldamise tõttu juba algatanud Itaalia suhtes rikkumismenetluse ETLT artikli 258 tähenduses (INFR (2021) 4037).

Arvestades hageja, kes on likvideerimisel, eriolukorda, ja sarnases olukorras olevate ettevõtete, eelkõige väike- ja keskmiste ettevõtete määramatut paljusust, palutakse eelotsusetaotlus läbi vaadata kiirendatud menetluses.